

Волинський національний університет імені Лесі Українки  
Кафедра економіки, підприємництва та маркетингу

**АЛЛА СУР'ЯК**

**МІКРОЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ РИНКУ ПРИРОДНИХ  
РЕСУРСІВ**

Методичні рекомендації до самостійної роботи

ЛУЦЬК  
2023

УДК 330.101.

C-90

Рекомендовано до друку науково-методичною радою Волинського національного університету імені Лесі Українки (протокол №10 від 21.06.2023 р.)

**Черчик Л.М.** – д.е.н., проф., завідувач кафедри менеджменту та адміністрування Волинського національного університету імені Лесі Українки

**Сур'як А. В.**

**C-90 Мікроекономічний аналіз ринку природних ресурсів:** методичні рекомендації до самостійної роботи. Луцьк : Вид-во КП ІА «Волиньенергософт», 2023. 55 с.

Методичні рекомендації призначені для допомоги здобувачам освіти в опрацюванні питань, винесених на самостійне опрацювання з вивчення і засвоєння науково-технічних основ, методологічних та організаційних положень мікроекономічного аналізу ринку природних ресурсів.

Рекомендовано студентам 1 курсу галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», освітньої – професійної програми «Економіка довкілля та природних ресурсів» магістерського рівня підготовки

**УДК 330.101.**

© Сур'як А. В., 2023

© Волинський національний  
університет імені Лесі Українки, 2023

## ЗМІСТ

|                                                                                                                           |    |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| Передмова.....                                                                                                            | 4  |
| Структура освітнього компонента.....                                                                                      | 6  |
| Тема 1. Мікроекономічний аналіз: принципи і методи дослідження.....                                                       | 7  |
| Тема 2. Маржиналізм у теорії поведінки споживача природних ресурсів .....                                                 | 12 |
| Тема 3. Теорія поведінки споживача: природних ресурсів ординалістська концепція.....                                      | 14 |
| Тема 4. Показники ринку природних ресурсів та методи їх аналізу на мікрорівні ...                                         | 19 |
| Тема 5. Мікроекономічна модель ринку природних ресурсів .....                                                             | 23 |
| Тема 6. Стратегія поведінки суб'єктів ринку природних ресурсів та контракти .....                                         | 26 |
| Тема 7. Аналіз поведінки споживача природних ресурсів на ринку .....                                                      | 29 |
| Тема 8. Аналіз поведінки суб'єктів ринку природних ресурсів в ідеальних ринкових структурах .....                         | 33 |
| Тема 9. Аналіз поведінки суб'єктів ринку природних ресурсів в реальних ринкових структурах.....                           | 36 |
| Тема 10. Власник природних ресурсів на ринку ресурсів .....                                                               | 40 |
| Тема 11. Вплив держави на поведінку суб'єктів ринку природних ресурсів .....                                              | 44 |
| Тема 12. Розвиток поведінки суб'єктів ринку природних ресурсів та її вплив на поведінку споживача природних ресурсів..... | 48 |
| Питання самостійної роботи для поточного та підсумкового оцінювання.....                                                  | 51 |
| Рекомендована література.....                                                                                             | 54 |

## ***ПЕРЕДМОВА***

Мікроекономічний аналіз ринку природних ресурсів є теоретично базовим освітнім компонентом, який допомагає майбутнім фахівцям сформуванати наукові уявлення про функціонування різних економічних суб'єктів.

Економічна діяльність здійснюється в умовах обмеженості ресурсів, які необхідні для виробництва благ. Проблема відносної обмеженості економічних ресурсів викликає необхідність пошуку шляхів більш ефективного і раціонального їх використання для досягнення мети. Мікроекономічний аналіз допомагає з'ясувати принципи і закономірності раціональної поведінки кожного суб'єкта на ринку природних ресурсів. Орієнтуючись саме на раціональність рішень, які приймаються, економічний суб'єкт досягає максимального результату за мінімальних витрат ресурсів.

Вивчення освітнього компоненту «Мікроекономічний аналіз ринку природних ресурсів» передбачає аудиторні заняття (лекції, практичні заняття) та самостійну роботу здобувачів освіти. Для більш повного і глибокого опанування матеріалу освітнього компонента обсяг аудиторних занять є недостатнім, тому частина тем і питань потребують поглибленого самостійного опрацювання.

Самостійна робота здобувачів освіти передбачає вивчення праць відомих зарубіжних та вітчизняних економістів. Матеріал самостійної роботи включається у модульні контрольні роботи у вигляді теоретичних питань тестових завдань та розрахункових задач. Термін виконання тем самостійної роботи відповідає лекційним і практичним заняттям.

### ***Загальні компетенції***

ЗК1. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК2. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК4. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК8. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні

### ***Фахові компетенції***

СК1. Здатність застосовувати науковий, аналітичний, методичний інструментарій для обґрунтування стратегії розвитку економічних суб'єктів та пов'язаних з цим управлінських рішень.

СК3. Здатність збирати, аналізувати та обробляти статистичні дані, науково-аналітичні матеріали, які необхідні для розв'язання комплексних економічних проблем, робити на їх основі обґрунтовані висновки.

СК4. Здатність використовувати сучасні інформаційні технології, методи та прийоми дослідження економічних та соціальних процесів, адекватні встановленим потребам дослідження.

СК6. Здатність формулювати професійні задачі в сфері економіки та розв'язувати їх, обираючи належні напрями і відповідні методи для їх розв'язання, беручи до уваги наявні ресурси.

СК7. Здатність обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку суб'єктів господарювання.

СК8. Здатність оцінювати можливі ризики, соціально-економічні наслідки управлінських рішень.

### ***Програмні результати навчання***

ПРН.1. Формулювати, аналізувати та синтезувати рішення науково-практичних проблем.

ПРН.2. Розробляти, обґрунтовувати і приймати ефективні рішення з питань розвитку соціально економічних систем та управління суб'єктами економічної діяльності.

ПРН.7. Обирати ефективні методи управління економічною діяльністю, обґрунтовувати пропонувані рішення на основі релевантних даних та наукових і прикладних досліджень.

ПРН.8. Збирати, обробляти та аналізувати статистичні дані, науково-аналітичні матеріали, необхідні для вирішення комплексних економічних завдань.

ПРН.9. Приймати ефективні рішення за невизначених умов і вимог, що потребують застосування нових підходів, методів та інструментарію соціально-економічних досліджень.

ПРН.12. Обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку суб'єктів господарювання, враховуючи цілі, ресурси, обмеження та ризики.

### СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

| Назви змістових модулів і тем                                                                                              | Усього | Лек. | Пр. | Сам. роб. | Конс. | Форма контролю / Бали |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------|------|-----|-----------|-------|-----------------------|
| <b>Змістовий модуль 1. Основи мікроекономічного аналізу ринку природних ресурсів : принципи, методи, показники і школи</b> |        |      |     |           |       |                       |
| Тема 1 Мікроекономічний аналіз: принципи і методи дослідження                                                              | 8      | 1    | 1   | 6         | -     | О,ДС,ДБ<br>РМГ / 5    |
| Тема 2. Маржиналізм у теорії поведінки споживача природних ресурсів                                                        | 8      | 1    | 1   | 6         | -     | О,ДС,ДБ<br>РМГ / 5    |
| Тема 3. Теорія поведінки споживача: природних ресурсів ординалістська концепція .                                          | 11     | 2    | 2   | 6         | 1     | О,ДС,ДБ<br>РМГ / 5    |
| Тема 4. Показники ринку природних ресурсів та методи їх аналізу на мікрорівні                                              | 11     | 2    | 2   | 6         | 1     | О,ДС,ДБ<br>РМГ / 5    |
| Разом за модулем 1                                                                                                         | 38     | 6    | 6   | 24        | 2     | 20                    |
| <b>Змістовий модуль 2. Суб'єкти в реальних ринкових структурах, ринок ресурсів та загальна рівновага</b>                   |        |      |     |           |       |                       |
| Тема 5. Мікроекономічна модель ринку природних ресурсів                                                                    | 9      | 1    | 1   | 6         | 1     | О,ДС.,Р/<br>5         |
| Тема 6. Стратегія поведінки суб'єктів ринку природних ресурсів та контракти.                                               | 8      | 1    | 1   | 6         | -     | О,ДС,ДБ<br>РМГ / 5    |
| Тема 7. Аналіз поведінки споживача природних ресурсів на ринку                                                             | 11     | 2    | 2   | 6         | 1     | О,ДС,ДБ<br>РМГ / 5    |
| Тема 8. Аналіз поведінки суб'єктів ринку природних ресурсів в ідеальних ринкових структурах                                | 11     | 2    | 2   | 6         | 1     | О,Т,РЗ/ 5             |
| Разом за модулем 2                                                                                                         | 39     | 6    | 6   | 24        | 3     | 20                    |
| <b>Змістовий модуль 3 Аналіз поведінки суб'єктів ринку природних ресурсів та поведінка споживача природних ресурсів</b>    |        |      |     |           |       |                       |
| Тема 9. Аналіз поведінки суб'єктів ринку природних ресурсів в реальних ринкових структурах                                 | 11     | 2    | 2   | 6         | 1     | О,Т,Р,<br>РЗ/ 5       |
| Тема 10 Власник природних ресурсів на ринку ресурсів                                                                       | 10     | 2    | 2   | 6         | -     | О,ДС,<br>ДБ,Р/ 5      |
| Тема 11. Вплив держави на поведінку суб'єктів ринку природних ресурсів                                                     | 11     | 2    | 2   | 6         | 1     | О,ДС,Р/<br>5          |

|                                                                                                                      |            |           |           |           |          |                                                |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|-----------|-----------|-----------|----------|------------------------------------------------|
| Тема 12 Розвиток поведінки суб'єктів ринку природних ресурсів та її вплив на поведінку споживача природних ресурсів. | 11         | 2         | 2         | 6         | 1        | О,ДС, Р<br>ДБ,/ 5                              |
| Разом за модулем 3                                                                                                   | 43         | 8         | 8         | 24        | 3        | 20                                             |
| Модульні контрольні роботи теми 1-12                                                                                 |            |           |           |           |          | 40 /<br>кожна<br>робота<br>окремо<br>10. 15.15 |
| <b>Всього годин / Балів</b>                                                                                          | <b>120</b> | <b>20</b> | <b>20</b> | <b>72</b> | <b>8</b> | <b>100</b>                                     |

*Методи контролю \*: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв'язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота здобувача освіти, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, П – презентація роботи; Р – реферат, О-опитування, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.*

## **Тема 1. Мікроекономічний аналіз: принципи і методи дослідження**

### **Основні терміни**

Модель суспільних явищ - спрощене відображення дійсності, яке характеризує взаємозв'язок між екзогенними та ендогенними факторами.

«За інших рівних умов» - гіпотеза, що забезпечує «чистоту економічного експерименту».

«Людина економічна» - основний суб'єкт мікроекономічного аналізу, що має систему цінностей, уподобання, інтереси та намагання їх реалізувати, тобто особистий інтерес.

Принцип раціональності поведінки - економічний закон, який має біологічну основу базується на принципах оптимізації та рівноваги.

Закон зростання альтернативної вартості - для виробництва кожної додаткової одиниці одного товару необхідно відмовлятися від іншого у все більших обсягах. Він пояснює спадний та опуклий характер кривої виробничих можливостей.

Принцип порівняльної ефективності порівняно менші втрати у виробництві альтернативного продукту.

Принцип організованої стихії - спосіб координації, за якого суб'єкти реалізують рішення на основі особистого інтересу та впливу безпосереднього оточення.

Принцип влади чи ієрархії - спосіб досягнення координації під впливом підпорядкованості дій індивідів центральній владі.

### **Питання для самоперевірки**

1. Поясніть сутність економічного моделювання як процесу спрощеного та циклічного.
2. Що означає «чистота» економічного експерименту?
3. Яким чином принцип раціональності визначає сутність «людини економічної»?
4. Поясніть сутність біологічної основи та принципів раціональності поведінки.
5. Як діє закон зростання альтернативної вартості?
6. Як принципи ефективності, стихії та влади пояснюють вибір суб'єктів?

### **Тести для самоперевірки**

1. Економічне моделювання:
  - а) передбачає експерименти над людьми;
  - б) описує усі сторони суспільних явищ;
  - в) усуває деталі, які безпосередньо не стосуються суті явища;
  - г) дозволяє зосередити увагу на суттєво важливих аспектах економічних;
  - д) правильні відповіді в) і г);
2. Економічне моделювання використовується тому, що:
  - а) є недоступність об'єкта оригіналу;
  - б) існує безпека безпосереднього дослідження об'єкта;
  - в) можна врахувати усі екзогенні та ендогенні фактори;
  - 1) модель повністю відповідає об'єкту оригіналу;
  - д) усі відповіді правильні.



3. «Чистота» економічного експерименту означає, що:

- а) експеримент передбачає врахування дії усіх ефектів;
- б) експериментатор намагається усунути вплив сторонніх ефектів;
- в) експеримент здійснюється в реальних умовах;
- г) експеримент здійснюється в штучно створених умовах;
- д) немає правильної відповіді.

4. Рушійним чинником людини економічної є особисті:

- а) цінності;
- б) уподобання;
- в) інтереси;
- г) переваги;
- д) усі відповіді правильні.

5. Принцип раціональності поведінки означає, що:

- а) суб'єкт враховує лише особисті інтереси;
- б) суб'єкт враховує лише інтереси громади;
- в) для досягнення мети суб'єкт має поєднувати особисті інтереси з інтересами громади;
- д) правильні відповіді в) і г).

6. Раціональність поведінки суб'єктів є:

- а) законом економічним;
- б) законом біологічним;
- в) проявом індивідуалізму;
- г) проявом колективізму;
- д) усі відповіді правильні.

7. Закон зростання альтернативної вартості:

- а) пояснює те, що крива виробничих можливостей є опуклою функцією;
- б) доводить, що кут нахилу кривої виробничих можливостей зростає до горизонтальної вісі;

в) свідчить про зростання жертви з боку виробництва одного блага у разі збільшення виробництва іншого на кожну додаткову одиницю;

г) пояснює рух вздовж кривої виробничих можливостей;

д) усі відповіді правильні.

8. Принцип ефективності у координації економічної діяльності означає вибір варіанту:

а) з меншими альтернативними витратами;

б) з більшими альтернативними витратами;

в) як з меншими, так і з більшими альтернативними витратами;

г) без врахування альтернативних витрат;

д) правильні відповіді а) і б).

9. Принцип організованої стихії у координації економічної діяльності:

а) базується тільки на особистому інтересі;

б) базується тільки з врахуванням інтересів безпосереднього оточення;

в) враховує стимули безпосереднього оточення;

г) передбачає прийняття рішень суб'єктами на основі як особистих інтересів, так й з врахуванням інтересів та стимулів безпосереднього оточення;

д) немає правильної відповіді.

10. Організована стихія і влада:

а) це не сумісні принципи координації економічної діяльності;

б) можуть існувати лише у розумному синтезі;

в) не можуть забезпечити координацію економічної діяльності;

г) можуть забезпечити координацію економічної діяльності у разі домінування організованої стихії;

д) можуть забезпечити координацію економічної діяльності у разі домінування влади;

### Завдання для самоперевірки

1. Катерина витрачає на підкопування одного куща троянд 4 хвилини, а на поливку 1 хвилину. Її брат відповідно 6 і 4 хвилини. Як їм раціонально розподілити роботу, використовуючи принцип порівняльної ефективності? Скільки кущів троянд при цьому буде повністю оброблено за 1 годину?

2. Крива виробничих можливостей фірми, яка випускає монітори (М) і телевізори (Т), задана функцією:  $M^2 + 4 \cdot M + 2 \cdot T = 140$ .

Визначте:

- 1) максимальну кількість телевізорів, яку може виробляти фірма;
- 2) максимальну кількість моніторів, яку може виробляти фірма,
- 3) кількість моніторів, якщо фірма виробляє 40 телевізорів;
- 4) кількість телевізорів, якщо фірма виробляє 8 моніторів.

3. Підприємство виготовляє мопеди і мотоцикли. Перший цех виготовляє в день 30 мопедів або 20 мотоциклів, а другий - 20 мопедів або 10 мотоциклів. Визначте мінімальну альтернативну вартість 1 мопеда та 1 мотоцикла.

### Література до заняття

1. Аналітична економія: макроекономіка і мікроекономіка: Навчальний посібник: у 2 кн. / За ред. С. Панчишина і П. Островерха. Кн.2: Мікроекономіка. К.Знання, 2006. С. 228-239.

2. Аналітична економія: макроекономіка і мікроекономіка: навч. посіб.: у 2 кн. / за ред. С. Панчишина. Кн. 2: Мікроекономіка. Київ: Знання, 2013. 437с.

2. Базилінська О. Я. Мікроекономіка: Навчальний посібник / О. Я. Базилінська, О. В. Мініна. 3-є вид., виправлене. К.: Центр учбової літератури. 2009. 352 с. 640 с.

3.Бібліотека ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>

4. Бібліотека ім. В.Г. Короленко. URL :<http://korolenko.kharkov.com/>

## **Тема 2. Маржиналізм у теорії поведінки споживача природних ресурсів**

### **Основні терміни**

Маржинальна користь – це додаткова користь, яку споживач отримує від кожної додаткової одиниці природного ресурсу, яку він використовує.

Маржинальна вартість - це додаткові витрати, пов'язані з отриманням кожної додаткової одиниці природного ресурсу.

Маржинальний аналіз - це процес порівняння маржинальної користі та маржинальної вартості прийняття рішень щодо використання природних ресурсів.

Закон зменшення маржинальної користі - цей закон стверджує, що зростання використання природних ресурсів призводить до поступового зменшення маржинальної користі, отримуваної від кожної додаткової одиниці ресурсу.

Оптимальний рівень використання ресурсу - це рівень використання природного ресурсу, при якому маржинальна користь дорівнює маржинальній вартості.

### **Питання для самоперевірки**

1. Що таке маржинальна користь в контексті споживання природних ресурсів?
2. Які фактори призводять до зменшення маржинальної користі при збільшенні використання ресурсу?
3. Що таке маржинальна вартість природних ресурсів?
4. Які можуть бути складові маржинальної вартості природних ресурсів?
5. Як маржинальний аналіз допомагає споживачам в прийнятті рішень щодо використання природних ресурсів?
6. Що передбачає закон зменшення маржинальної користі природних ресурсів?
7. Яким чином маржиналізм сприяє досягненню оптимального рівня використання природних ресурсів?

### **Тести для самоперевірки**

1. Що означає маржиналізм у контексті споживання природних ресурсів?
  - а) Фокус на маржинальних змінах та їх впливі на рішення споживачів.

б) Фокус на загальній користі від використання ресурсів.

в) Фокус на вартості природних ресурсів.

2. Що таке маржинальна користь природних ресурсів?

а) Додаткова користь, отримувана від кожної додаткової одиниці ресурсу.

б) Загальна користь, отримувана від використання ресурсу.

в) Вартість ресурсу, яка зменшується з кожною додатковою одиницею.

3. Яким чином маржиналізм допомагає споживачам в прийнятті рішень щодо використання природних ресурсів?

а) За допомогою порівняння маржинальної користі та маржинальної вартості.

б) За допомогою визначення загальної користі від використання ресурсу.

в) За допомогою оцінки загальної вартості ресурсу.

4. Який закон описує зменшення маржинальної користі природних ресурсів?

а) Закон зменшення маржинальної користі.

б) Закон попиту на природні ресурси.

в) Закон пропорційності маржинальної користі.

5. Що розуміється під оптимальним рівнем використання природних ресурсів?

а) Рівень, коли маржинальна користь дорівнює маржинальній вартості.

б) Рівень, коли загальна користь максимальна.

в) Рівень, коли загальна вартість мінімальна.

### **Завдання для самоперевірки**

1. Запишіть формулу маржинальної користі для споживання природних ресурсів і поясніть, що означають кожен з компонентів цієї формули.

2. Поясніть концепцію закону зменшення маржинальної користі. Наведіть приклад з поведінкою споживача природних ресурсів, який ілюструє цей закон.

3. Обговоріть, які чинники можуть впливати на зміну маржинальної користі природних ресурсів. Наведіть приклади кожного з цих чинників.

4. Порівняйте поняття маржинальної користі та маржинальної вартості. Як вони взаємопов'язані в теорії поведінки споживача природних ресурсів?

5. Обговоріть, як маржиналізм може бути застосований у прийнятті рішень щодо споживання природних ресурсів з урахуванням екологічних аспектів.

### Література

1. Аналітична економія: макроекономіка і мікроекономіка: навч. посіб.: у 2 кн. / за ред. С. Панчишина. Кн. 2: Мікроекономіка. Київ: Знання, 2013. 437с.
2. Башнянин Г. І. Мікроекономічна теорія: Навч. посібник / Г. І. Башнянин, О. В. Щедра / За ред. Башнянина Г. І. і Щедрої О. В. - Львів: Новий світ, 2007. С. 12-21.
3. Веріан Гел Р. Мікроекономіка: проміжний рівень. Сучасний підхід / Гел Р. Веріан / Пер. з англ.. С.Слухая. К.Лібра, 2006. С. 19-33.
4. Горошко М. Ф. Мікроекономіка: Тести. Ситуації. Задачі. Навчальний посібник / М. Ф. Горошко, В. В. Кулішов К. Ельга. Ніка-Центр, 2003. С. 5-9.
5. Косік А. Ф. Мікроекономіка: Навчальний посібник / А. Ф. Косік, Г. Е. Гронтковська. К. Центр навчальної літератури, 2004. С. 10-24.
6. Мікроекономіка і макроекономіка: Підручник. У 2 ч. / За заг. ред. С. Будаговської. К. Основи, 1998. С. 12-20.
7. Ястремський О. І. Основи мікроекономіки: Підручник / О. І. Ястремський, О. Г. Гриценко. К. Знання, 1998. С. 11-44.

### **Тема 3. Теорія поведінки споживача: природних ресурсів ординалістська концепція.**

#### **Основні терміни**

Теорія поведінки споживача - це підгалузь мікроекономіки, яка вивчає, як і чому люди приймають рішення щодо споживання товарів і послуг.

Природні ресурси - це матеріальні ресурси, які постачаються природою і використовуються людиною для задоволення своїх потреб

Ординалістська концепція - це підхід в теорії поведінки споживача, який базується на ідеї, що споживачі оцінюють товари і послуги за допомогою порядкових шкал, а не абсолютних вимірювань.

Утилітарна цінність - це поняття, що використовується в ординалістській концепції для вимірювання цінності товару для споживача

Порядкова шкала - це шкала, яка використовується для ранжування або упорядкування об'єктів за їхньою відносною важливістю чи цінністю.

Маржинальна користь - це зміна утилітарної цінності або задоволення, отриманого від додаткової одиниці товару.

Відносна ціна - це вартість товару або послуги відносно до інших товарів або послуг

### **Питання для самоперевірки**

1. Яка основна ідея ординалістської концепції в теорії поведінки споживача?
2. Що входить до поняття природних ресурсів?
3. Які існують типи природних ресурсів за їхньою відновлюваністю?
4. Що означає утилітарна цінність в контексті ординалістської концепції?
5. Яким чином споживачі вимірюють цінність товарів за допомогою порядкової шкали?
6. Як пов'язані порядкова шкала і маржинальна користь в ординалістській концепції?
7. Що таке відносна ціна і як вона впливає на рішення споживача?
8. Які фактори можуть впливати на оцінку утилітарної цінності товару споживачем?
9. Чому природні ресурси є важливою темою в теорії поведінки споживача?
10. Які можуть бути наслідки неправильного використання природних ресурсів для споживачів і суспільства в цілому?

### **Тести для самоперевірки**

1. Яка концепція в теорії поведінки споживача використовує порядкові шкали для оцінювання товарів?
  - а) Абсолютистська концепція
  - б) Ординалістська концепція

в) Кардиналістська концепція

г) Інтервальна концепція

2. Які з наведених ресурсів є природними ресурсами?

а) Радіоактивний матеріал

б) Людський капітал

в) Вода

г) Матеріали для будівництва

3. Які природні ресурси є невідновлюваними?

а) Сонячна енергія

б) Природний газ

в) Вітер

г) Деревина

4. Що виражає утилітарна цінність в ординалістській концепції?

а) Абсолютне значення товару

б) Задоволення, отримане від товару

в) Економічну цінність товару

г) Кількість проданих одиниць товару

5. Що використовує споживач для порівняння і оцінювання товарів в ординалістській концепції?

а) Абсолютні числові значення

б) Порядкову шкалу

в) Категоріальні оцінки

г) Бінарний вибір

6. Як оцінюється маржинальна користь в ординалістській концепції?

а) За допомогою абсолютних значень

б) За допомогою зміни утилітарної цінності

в) За допомогою пропорційних відношень

г) За допомогою часових рамок



7. Що впливає на вибір споживача залежно від відносної ціни товару?

- а) Утилітарна цінність
- б) Маржинальна користь
- в) Природні ресурси
- г) Конкуренція на ринку

8. Які фактори можуть впливати на оцінку утилітарної цінності товару споживачем?

- а) Вік споживача
- б) Статус споживача
- в) Культурні розбіжності
- г) Усі відповіді вірні

9. Чому природні ресурси є важливою темою в теорії поведінки споживача?

- а) Вони впливають на ціни товарів
- б) Вони можуть вичерпатися
- в) Вони мають екологічні наслідки
- г) Вони є об'єктом споживання

10. Які можуть бути наслідки неправильного використання природних ресурсів для споживачів і суспільства в цілому?

- а) Економічні проблеми
- б) Екологічні проблеми
- в) Соціальні проблеми
- г) Усі відповіді вірні

### **Завдання для самоперевірки**

1. Споживач А розглядає два природних ресурси: вугілля і нафту. За ординалістською концепцією, він оцінює їхню важливість на порядковій шкалі: вугілля = 8, нафта = 5. Який природний ресурс споживач вважатиме більш важливим?

2. Споживач Б розглядає три природні ресурси: дерево, вода і нафта. Він оцінює їхню важливість на порядковій шкалі: дерево = 7, вода = 5, нафта = 3. Який природний ресурс споживач вважатиме найменш важливим?

3. Споживач В має можливість купити два природних ресурси: вугілля і газ. Він оцінює їхню важливість на порядковій шкалі: вугілля = 6, газ = 4. Ціна вугілля становить 10 одиниць, а ціна газу - 8 одиниць. Який природний ресурс буде споживачем вибраний, якщо він має обмежений бюджет 15 одиниць?

4. Споживач Г розглядає два природних ресурси: дерево і газ. Він оцінює їхню важливість на порядковій шкалі: дерево = 9, газ = 7. Ціна дерева становить 20 одиниць, а ціна газу - 25 одиниць. Який природний ресурс буде споживачем вибраний, якщо він має обмежений бюджет 30 одиниць і хоче максимізувати свою важливість?

5. Споживач Д розглядає два природних ресурси: вода і газ. Він оцінює їхню важливість на порядковій шкалі: вода = 6, газ = 4. Ціна води становить 12 одиниць, а ціна газу - 8 одиниць. Який природний ресурс буде споживачем вибраний, якщо він має обмежений бюджет 20 одиниць і хоче максимізувати свою важливість?

### Література

1. Безугла В. О. Мікроекономіка: Навч. посібник. / В. О. Безугла, І. І. Постіл. К. Центр учбової літератури, 2007. С. 21-52.
2. Веріан Гел Р. Мікроекономіка: проміжний рівень. Сучасний підхід / Гел Р. Веріан / Пер. з англ. С.Слухая. К. Лібра, 2006. С. 95-113.
3. Дружиніна В.В. Мікроекономіка: навч. посіб. Харків: Друкарня Мадрид, 2015. 254 с.
4. Кравченко О.А. Мікроекономіка: теорія і практика: навч. посіб. Одеса: 2014. 255 с.
5. Мікроекономіка: Підручник / За ред. В. Д.Базилевича. К. Знання, 2007. С. 151-197.

6. Піндайк Р. С. Мікроекономіка / Р. С. Піндайк, Д. Л. Рубінфелд. К. Основи, 1996. С. 67-84.

7. Ястремський О. І. Основи мікроекономіки: Підручник / О. І. Ястремський, О. Г. Гриценко. К. Знання, 1998. С. 11-44.

8. Acemoglu D., Laibson D., List J. Microeconomics. London: Pearson, 2019. 514 p.

9. Colander D. Microeconomics. London: McGraw-Hill Education, 2019. 624 p.

#### **Тема 4. Показники ринку природних ресурсів та методи їх аналізу на мікрорівні**

##### **Основні терміни**

Ринок природних ресурсів - місце, де відбувається купівля-продаж природних ресурсів, таких як нафта, газ, вугілля, ліси, водні ресурси тощо.

Попит на природні ресурси - кількість ресурсів, яку споживачі готові придбати за певних умов, таких як ціна, дохід, цінність ресурсу для споживачів.

Пропозиція природних ресурсів - кількість ресурсів, яку продавці готові пропонувати на ринку за певних умов.

Ринкова рівновага - ситуація, коли попит і пропозиція на природні ресурси збігаються, що встановлює ринкову ціну ресурсу.

Ціна природних ресурсів - грошова вартість одиниці природного ресурсу, яка визначається на ринку.

Методи аналізу показників ринку - сукупність інструментів і підходів, які використовуються для вивчення та оцінки даних про попит, пропозицію та ціни на природні ресурси, включаючи статистичний аналіз, економетричні моделі, методи опитування та інші.

Індикатори ринку природних ресурсів - кількісні та якісні параметри, що вказують на стан ринку природних ресурсів і його динаміку, такі як обсяги споживання, запаси, виробництво, експорт, імпорт, ціни тощо.

Еластичність попиту на природні ресурси - міра відповіді попиту на зміну ціни ресурсу. Вона визначає, наскільки зміна ціни впливає на обсяги попиту на ресурс.

Еластичність пропозиції природних ресурсів - міра відповіді пропозиції на зміну ціни ресурсу. Вона визначає, наскільки зміна ціни впливає на обсяги пропозиції ресурсу.

Аналіз вартості і користі - методи, які допомагають оцінити економічну вартість та користь використання природних ресурсів, включаючи методіку визначення оптимального рівня використання ресурсів і розрахунку ефективності ресурсовикористання.

### **Питання для самоперевірки**

1. Що означає попит на природні ресурси і які фактори впливають на його рівень?
2. Які фактори впливають на пропозицію природних ресурсів?
3. Що таке ринкова рівновага і як вона досягається на ринку природних ресурсів?
4. Які методи аналізу можна використовувати для вивчення ринку природних ресурсів на мікрорівні?
5. Що таке ціна природних ресурсів і як вона визначається на ринку?
6. Які показники ринку природних ресурсів можуть використовуватися для оцінки стану ринку?
7. Що таке еластичність попиту на природні ресурси і як вона впливає на зміну обсягу попиту при зміні ціни?
8. Які методи аналізу вартості і користі можна використовувати для оцінки економічної ефективності використання природних ресурсів?
9. Які фактори впливають на ціну природних ресурсів і які індикатори можна використовувати для її аналізу?
10. Як мікроекономічний аналіз ринку природних ресурсів може допомогти прийняттю рішень щодо управління цими ресурсами?

### **Тести для самоперевірки**

1. Що означає попит на природні ресурси?

- а) Кількість ресурсів, яку продавець готові пропонувати на ринку.
- б) Кількість ресурсів, яку споживачі готові придбати за певних умов.
- в) Кількість ресурсів, яка залишається невикористаною.

2. Що визначає ціна природних ресурсів на ринку?

- а) Попит і пропозиція на ресурси.
- б) Кількість виробників ресурсів.
- в) Політичні рішення уряду.

3. Що таке ринкова рівновага на ринку природних ресурсів?

- а) Ситуація, коли попит на ресурс перевищує пропозицію.
- б) Ситуація, коли пропозиція ресурсу перевищує попит.
- в) Ситуація, коли попит і пропозиція на ресурс збігаються.

4. Які фактори впливають на ціну природних ресурсів?

- а) Обсяг попиту та пропозиції, витрати виробництва.
- б) Ліцензії виробників ресурсів.
- в) Міжнародні торгові угоди.

5. Який метод можна використовувати для оцінки ефективності використання природних ресурсів?

- а) Статистичний аналіз.
- б) Економетричні моделі.
- в) Аналіз вартості і користі.

6. Що таке показники ринку природних ресурсів?

- а) Кількісні та якісні параметри, що вказують на стан ринку.
- б) Кількість виробників ресурсів.
- в) Кількість споживачів ресурсів.

7. Які фактори впливають на пропозицію природних ресурсів?

- а) Ціна ресурсу та витрати виробництва.
- б) Обсяг попиту на ресурс.
- в) Макроекономічні тенденції.

8. Які методи можна використовувати для аналізу ринку природних ресурсів на мікрорівні?

- а) Методи опитування та анкетування.
- б) Економетричні моделі та статистичний аналіз.
- в) Методи екологічного моделювання.

9. Як мікроекономічний аналіз ринку природних ресурсів може допомогти в прийнятті рішень щодо управління цими ресурсами?

- а) Визначення оптимального рівня використання ресурсів.
- б) Розрахунок економічної вартості ресурсів.
- в) Прогнозування майбутніх цін на ресурси.

### **Завдання для самоперевірки**

1. Припустимо, що ціна на деревину зросла на 20%, а обсяг попиту на неї зменшився на 10%. Як вплине це на ринкову рівновагу деревини?

2. Попит на бензин є еластичним з еластичністю попиту 1,5. Як зміниться обсяг попиту на бензин, якщо його ціна збільшиться на 10%?

3. Визначте показник "вартість виробництва" природних ресурсів, якщо витрати на виробництво складають 1000 гривень, а обсяг виробництва - 500 одиниць.

4. Якщо на ринку пропозиція природних ресурсів перевищує попит, який ефект це може мати на ціну ресурсів?

5. Припустимо, що ціна на нафту змінилась на 25%, а обсяг попиту на неї збільшився на 10%. Як вплине це на прибуток продавців нафти?

### **Література**

1. Безугла В. О. Мікроекономіка: Навч. посібник. / В. О. Безугла, І. І. Постіл. К. Центр учбової літератури, 2007. С. 79-93.

2. Мікроекономіка і макроекономіка. Підручник у 2-х частинах / За ред. С. Будаговської. К. Основи, 1998. С. 62-75.

3. Мікроекономіка: Підручник / За ред. В. Д. Базилевича. К. Знання, 2007. С. 203-226.

4. Піндайк Р. С. Мікроекономіка / Р. С. Піндайк, Д. Л. Рубінфелд. К. Основи, 1996. С. 159-183.
5. Наливайко А.П., Прохоров Є.В. Практикум з мікроекономіки до підручника Мікроекономіка. Київ: КНЕУ, 2013. 522 с.
6. Ястремський О. І. Основи мікроекономіки / О. І. Ястремський, О. Г. Гриценко. К.: Знання, 1998. С. 210-230.
7. Frank R.H., Bernanke B.S. Principles of Microeconomics. London: McGraw-Hill Education, 2019. 480 p.

## **Тема 5. Мікроекономічна модель ринку природних ресурсів**

### **Основні терміни**

Ринок природних ресурсів - місце зустрічі попиту і пропозиції на природні ресурси, де відбувається купівля-продаж ресурсів між споживачами і виробниками.

Ринкова ціна - ціна, за якою купуються і продаються природні ресурси на ринку. Вона формується в результаті взаємодії попиту та пропозиції на ринку.

Ринкова рівновага - ситуація на ринку природних ресурсів, коли попит на ресурси дорівнює пропозиції, і немає тенденції до зміни ціни або обсягу торгівлі.

Еластичність попиту - міра реакції попиту на зміни ціни ресурсу. Вона вимірюється відношенням відсоткової зміни обсягу попиту до відсоткової зміни ціни.

Еластичність пропозиції - міра реакції пропозиції на зміни ціни ресурсу. Вона вимірюється відношенням відсоткової зміни обсягу пропозиції до відсоткової зміни ціни.

Еластичність доходу - міра впливу зміни доходу споживачів на попит на природні ресурси. Вона вимірюється відношенням відсоткової зміни обсягу попиту до відсоткової зміни доходу.

Еластичність замінних товарів - міра впливу зміни цін на замінні товари на попит на природні ресурси. Вона вимірюється відношенням відсоткової зміни обсягу попиту до відсоткової зміни цін на замінні товари.

Еластичність перекривання - міра впливу зміни ціни одного природного ресурсу на попит на інший природний ресурс. Вона вимірюється відношенням відсоткової зміни обсягу попиту на один ресурс до відсоткової зміни ціни іншого ресурсу.

### **Питання для самоперевірки**

1. Як формується ринкова ціна природних ресурсів?
2. Що означає ринкова рівновага на ринку природних ресурсів?
3. Як вимірюється еластичність попиту на природні ресурси і які фактори можуть впливати на її значення?
4. Як вимірюється еластичність пропозиції природних ресурсів і які фактори можуть впливати на її значення?
5. Як зміна доходу споживачів може вплинути на попит на природні ресурси і як вимірюється цей ефект?
6. Як зміна цін на замінні товари може вплинути на попит на природні ресурси і як вимірюється цей ефект?
7. Як зміна ціни одного природного ресурсу може вплинути на попит на інший природний ресурс і як вимірюється цей ефект?

### **Тести для самоперевірки**

1. Що таке ринкова ціна природних ресурсів?
  - а) Ціна, за якою купуються і продаються природні ресурси на ринку.
  - б) Ціна, яку встановлює уряд для природних ресурсів.
  - в) Ціна, за яку купуються і продаються природні ресурси на чорному ринку.
2. Як вимірюється еластичність попиту на природні ресурси?
  - а) Відношенням відсоткової зміни обсягу попиту до відсоткової зміни ціни.
  - б) Відношенням відсоткової зміни ціни до відсоткової зміни обсягу попиту.



в) Вимірюється в одиницях грошової вартості.

3. Що означає ринкова рівновага на ринку природних ресурсів?

а) Попит на ресурси дорівнює пропозиції, і немає тенденції до зміни ціни або обсягу торгівлі.

б) Попит на ресурси перевищує пропозицію, і ціна зростає.

в) Пропозиція ресурсів перевищує попит, і ціна падає.

4. Як вимірюється еластичність пропозиції природних ресурсів?

а) Відношенням відсоткової зміни обсягу пропозиції до відсоткової зміни ціни.

б) Відношенням відсоткової зміни ціни до відсоткової зміни обсягу пропозиції.

в) Вимірюється в одиницях виробничих витрат.

5. Як зміна доходу споживачів впливає на попит на природні ресурси?

а) Вимірюється еластичністю доходу, яка вказує на зміну відсоткової зміни попиту на ресурси при зміні доходу.

б) Не має впливу на попит на природні ресурси.

в) Зміна доходу споживачів впливає лише на ціну природних ресурсів.

### **Завдання для самоперевірки**

1. Заповніть пропуски:

У ринковій рівновазі попит на природні ресурси \_\_\_\_\_ пропозиції, а ціна залишається \_\_\_\_\_.

2. Порівняйте еластичність попиту та еластичність пропозиції природних ресурсів. Які фактори впливають на їх значення?

3. Дайте приклади ситуацій, коли зміна доходу споживачів або ціни замінних товарів впливає на попит на природні ресурси.

4. Заповніть пропуски:

Еластичність пропозиції вимірюється відношенням зміни обсягу пропозиції до зміни \_\_\_\_\_.

## Література

1. Аналітична економія: макроекономіка і мікроекономіка: Навчальний посібник: у 2 кн. / За ред. С. Панчишина і П. Острроверха. Кн.2: Мікроекономіка. К.: Знання, 2006. С. 228-239.
2. Башнянин Г. І. Мікроекономічна теорія: Навч. посібник / Г. І. Башняний, О. В. Щедра / За ред. Г. І. Башнянина і О. В. Щедрої. Львів: Новий світ, 2007. С.159-191.
3. Веріан Гел Р. Мікроекономіка: проміжний рівень. Сучасний підхід / Гел Р. Веріан / Пер. з англ. С. Слухая. К. Лібра, 2006. С. 335-365.
4. Косік А. Ф. Мікроекономіка: Навч. посібник. / А. Ф. Косік, Г. Е. Гронтковська. К. Центр навчальної літератури, 2004. С.177-205.
5. Мікроекономіка і макроекономіка: Підручник: У 2 ч. / За заг. ред. С. Будаговської. К. Основи, 1998. С. 80-91.
6. Оверченко В.І., Мажак З.М., Софій М.І. Мікроекономіка: навч. посіб. Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2015. 348 с.
7. Петрушенко Ю.М., Дудкін О.В., Костюченко Н.М. Мікроекономіка: конспект лекцій. Суми, 2013. 206 с.
8. Піндайк Р. С. Мікроекономіка / Р. С. Піндайк, Д. Л. Рубінфелд. К. Основи, 1996. С. 229-258.
9. Хмель С.М. Мікроекономіка: задачі, вправи, тести: навч. посіб. Харків: ХАІ, 2016.59 с.

### **Тема 6. Стратегія поведінки суб'єктів ринку природних ресурсів та контракти.**

#### **Основні терміни**

Стратегія поведінки - план або дії, які суб'єкти ринку природних ресурсів обирають з метою досягнення своїх цілей та оптимального результату.

Конкуренція - ситуація на ринку, коли багато суб'єктів пропонують свої товари або послуги і змагаються за покупців.

Монополія - ситуація на ринку, коли лише один суб'єкт контролює постачання або виробництво певного природного ресурсу.

Олігополія - ситуація на ринку, коли кілька великих суб'єктів контролюють постачання або виробництво природних ресурсів.

Контракт - угода між двома або більше сторонами, яка встановлює права та обов'язки сторін щодо придбання, продажу або використання природних ресурсів.

Ціновий механізм - процес встановлення цін на природні ресурси на основі взаємодії попиту та пропозиції на ринку.

Ринкова сила - здатність суб'єкта ринку впливати на ціни або умови на ринку природних ресурсів.

### **Питання для самоперевірки**

1. Що означає термін "стратегія поведінки" на ринку природних ресурсів?
2. Як впливає конкуренція на стратегії поведінки суб'єктів ринку природних ресурсів?
3. Які основні різниці між монополією та олігополією на ринку природних ресурсів?
4. Які можуть бути переваги та недоліки використання контрактів на ринку природних ресурсів?
5. Як ціновий механізм впливає на стратегії поведінки суб'єктів ринку природних ресурсів?
6. Що таке ринкова сила і як вона впливає на стратегії поведінки суб'єктів ринку природних ресурсів?

### **Тести для самоперевірки**

1. Що означає термін "стратегія поведінки" на ринку природних ресурсів?
  - а) План або дії, які суб'єкти ринку природних ресурсів обирають з метою досягнення своїх цілей.
  - б) Система правил і норм, що регулюють ринок природних ресурсів.
  - в) Обов'язкові вимоги щодо використання природних ресурсів.

2. Що впливає на стратегії поведінки суб'єктів ринку природних ресурсів?

- а) Конкуренція та монополія.
- б) Ціна ресурсу.
- в) Розмір компанії, яка працює з ресурсами.

3. Які можуть бути переваги використання контрактів на ринку природних ресурсів?

- а) Зниження ціни ресурсу.
- б) Стабільність поставок ресурсу.
- в) Перешкодження конкуренції на ринку.

4. Як впливає ціновий механізм на стратегії поведінки суб'єктів ринку природних ресурсів?

- а) Встановлює ціни на ресурси відповідно до попиту та пропозиції.
- б) Визначає, які суб'єкти мають доступ до природних ресурсів.
- в) Забезпечує контроль над обсягами виробництва ресурсів.

5. Що таке ринкова сила на ринку природних ресурсів?

- а) Здатність суб'єкта ринку впливати на ціни або умови на ринку.
- б) Кількість проданих ресурсів на ринку.
- в) Рівень попиту на природні ресурси.

### **Завдання для самоперевірки**

1. Сформулюйте два можливих сценарії реакції суб'єкта ринку природних ресурсів на зміну ціни ресурсу, використовуючи поняття еластичності пропозиції. Опишіть, які фактори можуть вплинути на вибір конкретного сценарію.

2. Проаналізуйте використання контрактів на ринку природних ресурсів. Наведіть приклади типів контрактів та поясніть, як вони допомагають регулювати поведінку суб'єктів і забезпечують ефективну торгівлю ресурсами.

3. Визначте ринкову силу на ринку природних ресурсів і обґрунтуйте, як вона може впливати на стратегії поведінки суб'єктів. Подайте приклади ситуацій, коли ринкова сила може бути великою або малою.

## Література

1. Веріан Гел Р. Мікроекономіка: проміжний рівень. Сучасний підхід / Гел Р. Веріан / Пер. з англ. С. Слухая. К. Лібра, 2006. С.148-195.
2. Мікроекономіка: Підручник / За ред. В. Д.Базилевича. К. Знання, 2007. С. 473-545.
3. Піндайк Р. С. Мікроекономіка / Р. С. Піндайк, Д. Л. Рубінфелд. К. Основи. 1996. С. 484-512.
4. Ястремський О. 1. Основи мікроекономіки / О. 1. Ястремський, О. Г. Гриценко. К. Знання, 1998. С. 542-576.

### Тема 7. Аналіз поведінки споживача природних ресурсів на ринку

#### Основні терміни

Попит - кількість товару або ресурсу, яку споживачі готові купити при певній ціні і умовах.

Закон попиту - економічний закон, що говорить про інверсний зв'язок між ціною товару і обсягом попиту на нього.

Застосування ресурсу - використання природного ресурсу для задоволення потреб і виробництва товарів або послуг.

Утилітарна функція - споживна цінність або задоволення, яке споживач отримує від використання природного ресурсу.

Бюджетний обмежений попит - ситуація, коли споживачі обмежені в своєму виборі товарів або ресурсів через обмеженість свого бюджету.

Переважаючий товар - товар або ресурс, який споживачі вважають більш привабливим і віддають йому перевагу перед іншими.

Сезонний попит - зміна обсягу попиту на товар або ресурс залежно від сезону або пори року.

Крива безплатної енергії - графічне зображення співвідношення між використанням двох ресурсів, які можуть замінити один одного, при постійному рівні задоволення споживача.

Раціональний споживач - споживач, який приймає розумні рішення про використання ресурсів, зокрема, з урахуванням витрат та отриманого задоволення.

Стимулювання споживання - стратегії та заходи, спрямовані на збільшення попиту на певний товар або ресурс, зазвичай за допомогою реклами, знижок або інших маркетингових заходів.

### **Питання для самоперевірки**

1. Що таке попит і які фактори впливають на його величину?
2. Які основні економічні закони впливають на попит на природні ресурси?
3. Які основні функції виконує природний ресурс для споживача?
4. Які фактори впливають на вибір споживача між різними видами ресурсів?
5. Що таке бюджетний обмежений попит і як він впливає на вибір споживача?
6. Як сезонність може впливати на попит на природні ресурси?
7. Що таке крива безплатної енергії і яке її значення для аналізу поведінки споживача?
8. Як раціональність споживача впливає на його вибір ресурсів і споживання?
9. Які стратегії можуть бути використані для стимулювання споживання природних ресурсів?
10. Які екологічні аспекти враховують споживачі при виборі та використанні природних ресурсів?

### **Тести для самоперевірки**

1. Що таке попит на ринку природних ресурсів?
  - а) Кількість ресурсів, яку споживачі готові продавати на ринку.
  - б) Кількість ресурсів, яку споживачі готові купувати на ринку.
  - в) Кількість ресурсів, яку компанії готові виробляти на ринку.
2. Що визначає рівень попиту на природні ресурси?

а) Ціна ресурсів.

б) Виробничі можливості компаній.

в) Відношення між обсягом споживачів і наявністю ресурсів.

3. Що таке закон попиту?

а) Закон, що говорить про інверсний зв'язок між ціною ресурсу і обсягом попиту на нього.

б) Закон, що говорить про прямий зв'язок між ціною ресурсу і обсягом попиту на нього.

в) Закон, що говорить про незалежний зв'язок між ціною ресурсу і обсягом попиту на нього.

4. Що таке утилітарна функція в контексті поведінки споживача природних ресурсів?

а) Функція, що описує використання ресурсу для задоволення потреб і виробництва товарів.

б) Функція, що описує задоволення або споживну цінність, яку споживач отримує від ресурсу.

в) Функція, що описує співвідношення між ціною ресурсу і обсягом попиту на нього.

5. Що таке бюджетний обмежений попит?

а) Ситуація, коли споживачі мають необмежений бюджет для покупки ресурсів.

б) Ситуація, коли споживачі обмежені в своєму виборі ресурсів через обмежений бюджет.

в) Ситуація, коли попит на ресурси перевищує їхню наявність на ринку.

### **Завдання для самоперевірки**

1. Представте, що ціна на бензин зросла на 20%, а споживання бензину зменшилось на 10%. Яка буде еластичність попиту на бензин?

2. Якщо еластичність попиту на природний газ дорівнює 0,5, як зміниться обсяг попиту на 10% зниження ціни газу?

3. Як впливає зростання доходу споживача на його попит на екологічно чисті продукти?

4. Якщо товар А є замінним для товару В, і ціна на товар В зросла на 15%, а обсяг попиту на товар А збільшився на 20%, яка буде еластичність замінних товарів?

5. Як зміниться попит на воду, якщо ціна на неї зросте на 50%, а ціна на замінний товар (наприклад, сік) залишиться без змін? (Вважайте, що еластичність перекривання дорівнює 0,7)

### Література

1. Безугла В. О. Мікроекономіка: Навч. посібник / В. О. Безугла, 1. 1. Постіл. К.: Центр учбової літератури, 2007. С. 244-256.

2. Веймер Д. Аналіз політики: концепції і практика / Д. Ваймер, Е. Вайнінг. К. Основи, 1998. С. 188 208.

3. Веріан Гел Р. Мікроекономіка: проміжний рівень. Сучасний підхід / Гел Р. Веріан Пер. з англ. С. Слухая. К. Лібра, 2006. С.519-575.

4. Мікроекономіка і макроекономіка. Підручник у 2-х частинах./ За ред. С. Будаговської. К. Основи, 1998. С. 182-186, С. 192-195.

5. Піндайк Р.С. Мікроекономіка / Р. С. Піндайк, Д. Л. Рубінфелд. К. Основи, 1996. С. 574-591.

6. Стігліц Дж. Економіка державного сектора / Дж. Стігліц. К. Основи, 1998. С.190-207.

8. Ястремський О. 1. Основи мікроекономіки / О. 1. Ястремський, О. Г. Гриценко. К. Знання, 1998. С. 524 538.



## **Тема 8. Аналіз поведінки суб'єктів ринку природних ресурсів в ідеальних ринкових структурах**

### **Основні терміни**

Ідеальна конкуренція - ринкова структура, в якій на ринку присутні багато невеликих продавців і покупців, продукт є однорідним і вільний вхід та вихід на ринок.

Максимізація прибутку - ціль підприємства в ідеальній конкуренції, яка полягає у максимізації різниці між доходами та витратами.

Ринкова ціна - ціна, що формується на ринку природних ресурсів у результаті взаємодії попиту та пропозиції.

Короткостроковий рівноважний обсяг - обсяг продукції, при якому підприємство максимізує свій прибуток при заданій ринковій ціні.

Довгостроковий рівноважний обсяг - обсяг продукції, при якому підприємство максимізує свій прибуток враховуючи всі витрати та можливості на довгий термін.

Рентабельність - відношення прибутку до витрат або інвестицій, що вимірює ефективність використання ресурсів.

Нормальна прибутковість - мінімальний рівень прибутку, необхідний для того, щоб залучити підприємців на ринок.

Вільний вхід і вихід на ринок - можливість нових підприємств вступати на ринок або існуючим підприємствам залишати його без обмежень.

### **Питання для самоперевірки**

1. Що таке ідеальна конкуренція і які її характеристики?
2. Як підприємство в ідеальній конкуренції максимізує свій прибуток?
3. Що таке ринкова ціна і як вона формується в ідеальній конкуренції?
4. Яка роль короткострокового рівноважного обсягу в аналізі поведінки суб'єктів ринку природних ресурсів?
5. Які фактори впливають на довгостроковий рівноважний обсяг в ідеальній конкуренції?

6. Що означає нормальна прибутковість і яка її роль в ідеальній конкуренції?

7. Чому важливий вільний вхід і вихід на ринок в контексті аналізу поведінки суб'єктів ринку природних ресурсів?

### Тести для самоперевірки

1. Що означає ідеальна конкуренція?

а) Ринкова структура з одним продавцем і багатьма покупцями.

б) Ринкова структура з багатьма продавцями і покупцями.

в) Ринкова структура з одним продавцем і одним покупцем.

2. Які характеристики має ідеальна конкуренція?

а) Велика кількість продавців і покупців, однорідний продукт, вільний вхід і вихід на ринок.

б) Один продавець і один покупець, різноманітний продукт, обмежений вхід на ринок.

в) Декілька продавців і декілька покупців, індивідуалізований продукт, регульований вхід і вихід на ринок.

3. Як підприємство в ідеальній конкуренції максимізує свій прибуток?

а) Збільшує ціну товару для збільшення прибутку.

б) Зменшує ціну товару для збільшення прибутку.

в) Вибирає рівень виробництва, при якому маржинальний дохід дорівнює маржинальним витратам.

4. Яка роль короткострокового рівноважного обсягу в аналізі поведінки суб'єктів ринку природних ресурсів?

а) Визначає максимальний обсяг продукції, який підприємство може виробити в короткостроковій перспективі.

б) Визначає рівень виробництва, при якому підприємство максимізує свій прибуток в короткостроковій перспективі.

в) Визначає оптимальну ціну товару, за якою підприємство продає свою продукцію в короткостроковій перспективі.

5. Що означає нормальна прибутковість в ідеальній конкуренції?

- а) Прибуток, який забезпечує підприємству виживання на ринку.
- б) Прибуток, який дорівнює нулю із раціональних обставин.
- в) Прибуток, який дорівнює нормі прибутковості в даній галузі.

### **Завдання для самоперевірки**

1. Дайте відповіді на наступні твердження: правда (П) або хиба (Н).

- а) У ідеальній конкуренції підприємства мають повну контрольовану ціну.
- б) В ідеальній конкуренції підприємства мають значний ринковий вплив.
- в) У ідеальній конкуренції продукти підприємств є однорідними.
- г) В ідеальній конкуренції на ринку присутні бар'єри входу для нових підприємств.
- д) В ідеальній конкуренції підприємства максимізують свій прибуток шляхом вибору оптимального рівня виробництва.

2. Заповніть пропуски в наступних твердженнях:

- а) У ідеальній конкуренції підприємства беруть участь у \_\_\_\_\_ і \_\_\_\_\_.
- б) У ідеальній конкуренції ціна формується на основі співвідношення між \_\_\_\_\_ і \_\_\_\_\_.
- в) Підприємства в ідеальній конкуренції приймають рішення про виробництво на основі \_\_\_\_\_.

3. Наведіть приклади товарів або ринків, де можна спостерігати ідеальну конкуренцію.

4. Опишіть процес визначення ціни на ринку в ідеальній конкуренції.

5. Поясніть, як підприємство в ідеальній конкуренції вибирає оптимальний рівень виробництва для максимізації свого прибутку.

### **Література**

- 1. Бібліотека ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
- 2. Бібліотека ім. В.Г. Короленко. URL :<http://korolenko.kharkov.com/>

3. Оверченко В.І., Мажак З.М., Софій М.І. Мікроекономіка: навч. посіб. Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2015. 348 с.

4. Петрушенко Ю.М., Дудкін О.В., Костюченко Н.М. Мікроекономіка: конспект лекцій. Суми, 2013. 206 с.

5. Оверченко В.І., Мажак З.М., Софій М.І. Мікроекономіка: навч. посіб. Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2015. 348 с.

## **Тема 9. Аналіз поведінки суб'єктів ринку природних ресурсів в реальних ринкових структурах**

### **Основні терміни**

Декомпозиція - розбиття складної задачі на більш прості елементи для кращого розуміння та аналізу.

Диференційована конкуренція - ринкова структура, в якій існують багато підприємств, які продають схожі, але неоднакові товари або послуги, і мають обмежений ринковий вплив.

Концентрація ринку - міра, яка вказує на ступінь контролю певних підприємств над ринком на основі їхньої частки в загальному обсязі продажів.

Диференціація продукту - процес створення та пропозиції споживачам товарів або послуг з унікальними характеристиками або властивостями для відмінності від конкурентів.

Маржинальний аналіз - економічний підхід, що вивчає вплив невеликої зміни на маржинальні затрати та маржинальний дохід.

Бар'єри входу - економічні або правові обмеження, які ускладнюють або перешкоджають новим компаніям входити на ринок.

Конкурентоспроможність - здатність підприємства або продукту успішно конкурувати на ринку і задовольняти потреби споживачів.

Вимоги споживачів - пріоритети та очікування споживачів щодо якості, ціни, сервісу та інших характеристик товарів або послуг.

Сегментація ринку - розділення ринку на окремі сегменти або групи споживачів на основі спільних характеристик або потреб.

### **Питання для самоперевірки**

1. Що таке декомпозиція і яке її значення для аналізу поведінки суб'єктів ринку природних ресурсів в реальних ринкових структурах?
2. Яка відмінність між диференційованою конкуренцією і монополістичною конкуренцією?
3. Яким чином концентрація ринку впливає на поведінку суб'єктів ринку природних ресурсів?
4. Що розуміється під диференціацією продукту і як вона впливає на конкурентну позицію підприємств на ринку природних ресурсів?
5. Яке значення має маржинальний аналіз для визначення оптимальної стратегії поведінки суб'єктів ринку природних ресурсів?
6. Які можуть бути бар'єри входу на ринок природних ресурсів і як вони впливають на конкуренцію?
7. Що означає конкурентоспроможність підприємства або продукту на ринку природних ресурсів і як вона вимірюється?
8. Які фактори вимог споживачів впливають на поведінку суб'єктів ринку природних ресурсів?
9. Яким чином сегментація ринку допомагає розуміти поведінку споживачів природних ресурсів і аналізувати їх потреби?
10. Які фактори впливають на вибір ринкової стратегії суб'єктів ринку природних ресурсів в реальних ринкових структурах?

### **Тести для самоперевірки**

1. Що означає термін "декомпозиція" у контексті аналізу поведінки суб'єктів ринку природних ресурсів?
  - а) Розділення ринку на окремі сегменти.
  - б) Розбиття складної задачі на більш прості елементи.

в) Створення унікальних характеристик товарів або послуг.

г) Вплив невеликих змін на маржинальні затрати та маржинальний дохід.

2. Яка ринкова структура характеризується наявністю багатьох підприємств, що продають схожі, але неоднакові товари або послуги?

а) Монополія.

б) Олігополія.

в) Диференційована конкуренція.

г) Монопсонія.

3. Яка міра вказує на ступінь контролю певних підприємств над ринком на основі їхньої частки в загальному обсязі продажів?

а) Диференціація продукту.

б) Концентрація ринку.

с) Еластичність попиту.

д) Маржинальний аналіз.

4. Що означає термін "бар'єри входу" у контексті аналізу поведінки суб'єктів ринку природних ресурсів?

а) Розділення ринку на окремі сегменти.

б) Розбиття складної задачі на більш прості елементи.

в) Економічні або правові обмеження, що ускладнюють вхід нових компаній на ринок.

г) Вплив невеликих змін на маржинальні затрати та маржинальний дохід.

5. Що означає термін "конкурентоспроможність" у контексті аналізу поведінки суб'єктів ринку природних ресурсів?

а) Здатність підприємства або продукту успішно конкурувати на ринку і задовольняти потреби споживачів.

б) Розділення ринку на окремі сегменти.

в) Розбиття складної задачі на більш прості елементи.

г) Вплив невеликих змін на маржинальні затрати та маржинальний дохід.

6. Що означає термін "вимоги споживачів" у контексті аналізу поведінки суб'єктів ринку природних ресурсів?

а) Здатність підприємства або продукту успішно конкурувати на ринку і задовольняти потреби споживачів.

б) Розділення ринку на окремі сегменти.

в) Пріоритети та очікування споживачів щодо якості, ціни, сервісу та інших характеристик товарів або послуг.

г) Вплив невеликих змін на маржинальні затрати та маржинальний дохід.

7. Що означає термін "сегментація ринку" у контексті аналізу поведінки суб'єктів ринку природних ресурсів?

а) Розділення ринку на окремі сегменти або групи споживачів на основі спільних характеристик або потреб.

б) Розбиття складної задачі на більш прості елементи.

в) Здатність підприємства або продукту успішно конкурувати на ринку і задовольняти потреби споживачів.

г) Вплив невеликих змін на маржинальні затрати та маржинальний дохід.

### **Завдання для самоперевірки**

1. Дослідіть і проаналізуйте ринкову структуру відповідного сектора, наприклад, ринку нафти або електроенергії. Визначте основних учасників ринку, їх частку, ступінь концентрації та характеристики конкуренції.

2. Оберіть дві компанії, що діють на ринку природних ресурсів, та проаналізуйте їхню конкурентоспроможність. Розгляньте їхні стратегії, продукти, ціни, рекламу та інші фактори, що впливають на їх позицію на ринку.

3. Проведіть дослідження вимог споживачів у певному сегменті ринку природних ресурсів. Визначте їхні пріоритети, очікування щодо якості, ціни, сервісу та інших характеристик товарів або послуг.

4. Вивчіть бар'єри входу на ринок природних ресурсів та їх вплив на конкуренцію. Визначте, які економічні або правові обмеження ускладнюють або перешкоджають новим компаніям входити на ринок.

5. Розгляньте ситуацію, коли підприємство зазнає збитків у ринковій структурі. Запропонуйте стратегічні кроки, які можуть бути вжиті для поліпшення ситуації та збільшення конкурентоспроможності.

### **Література**

1. Аналітична економія: макроекономіка і мікроекономіка: навч. посіб.: у 2 кн. / за ред. С. Панчишина. Кн. 2: Мікроекономіка. Київ: Знання, 2013. 437с.
2. Мікроекономіка: підручник / за ред. В.Д. Базилевича. К.: Знання, 2008. 679 с.
3. Мікроекономіка: навчальний посібник / за ред. В.В. Козюка та ін. Тернопіль: ТНЕУ, 2011. 496 с.
4. Мікроекономіка: підручник /за ред. А.П. Наливайка. Київ:КНЕУ, 2011. 446 с.
5. . Інформаційні ресурси у цифровому репозиторії бібліотеки ВНУ імені Лесі Українки. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua>

## **Тема 10. Власник природних ресурсів на ринку ресурсів**

### **Основні терміни**

Власник природних ресурсів - особа, організація або держава, яка має право володіти, використовувати або розпоряджатися природними ресурсами, такими як земля, вода, мінерали, нафта, газ тощо.

Ринок ресурсів - місце, де купуються й продаються ресурси, такі як земля, вода, енергія, сировина.

Власність - право володіти, використовувати, контролювати або розпоряджатися природними ресурсами.

Ліцензія - дозвіл або документ, який надає власнику природних ресурсів право на їх видобуток, використання чи продаж.



Видобуток - процес отримання природних ресурсів з природних джерел, таких як рудні родовища, підземні джерела води, нафтові свердловини тощо.

Ціноутворення - встановлення цін на природні ресурси на ринку.

Регулювання - діяльність держави або регуляторних органів щодо контролю, нагляду та встановлення правил на ринку ресурсів.

Стратегія власника ресурсів - план або набір кроків, які власник природних ресурсів розробляє для оптимального використання ресурсів, збільшення прибутку та забезпечення стійкості власних інтересів.

### **Питання для самоперевірки**

1. Що таке декомпозиція і як вона застосовується до аналізу власника природних ресурсів на ринку ресурсів?

2. Які основні ринкові структури можуть існувати на ринку ресурсів, а яку з них можна віднести до диференційованої конкуренції?

3. Як концентрація ринку впливає на діяльність власника природних ресурсів? Зазначте два можливих сценаріїв.

4. Що таке диференціація продукту в контексті власника природних ресурсів на ринку ресурсів? Наведіть приклад.

5. Як маржинальний аналіз допомагає власнику ресурсів приймати рішення щодо використання ресурсів?

6. Які можуть бути бар'єри входу для нових учасників на ринку ресурсів? Наведіть три приклади.

7. Чому конкурентоспроможність є важливою для власника природних ресурсів на ринку ресурсів? Зазначте два фактори, які впливають на конкурентоспроможність.

8. Як вимоги споживачів впливають на власника природних ресурсів на ринку ресурсів? Наведіть два приклади вимог споживачів.

9. Що таке сегментація ринку і як вона застосовується до аналізу власника природних ресурсів? Наведіть приклад.

10. Як регулювання може впливати на власника природних ресурсів на ринку ресурсів? Зазначте дві основні функції регулювання.

### Тести для самоперевірки

1. Що таке декомпозиція в контексті аналізу власника природних ресурсів на ринку ресурсів?

а) Розбиття складної задачі на простіші елементи для кращого розуміння та аналізу.

б) Процес збирання природних ресурсів з навколишнього середовища.

в) Визначення вартості природних ресурсів на ринку.

2. Яку ринкову структуру можна віднести до диференційованої конкуренції?

а) Монополія.

б) Олігополія.

в) Монопсонія.

3. Що вказує на ступінь контролю власника природних ресурсів на ринку?

а) Концентрація ринку.

б) Диференціація продукту.

в) Конкурентоспроможність.

4. Які економічні або правові обмеження можуть ускладнювати вхід нових учасників на ринок ресурсів?

а) Бар'єри входу.

б) Бар'єри виходу.

в) Бар'єри конкуренції.

5. Що визначає конкурентоспроможність власника природних ресурсів на ринку ресурсів?

а) Здатність успішно конкурувати на ринку і задовольняти потреби споживачів.

б) Кількість природних ресурсів, які володіє власник.

в) Розмір власних ресурсних підприємств.

6. Яким чином вимоги споживачів впливають на власника природних ресурсів на ринку ресурсів?

- а) Вони визначають ціни на ресурси.
- б) Вони встановлюють обсяги виробництва ресурсів.
- в) Вони визначають якість та характеристики ресурсів.

### **Завдання для самоперевірки**

1. Напишіть короткий опис трьох природних ресурсів і вкажіть їх використання на ринку.

2. Розгляньте сценарій, коли на ринку певного природного ресурсу виникла монополія. Опишіть, як це може вплинути на власника цього ресурсу, споживачів та ринкову конкуренцію.

3. Порівняйте переваги і недоліки концентрації власності на природних ресурсах. Надайте приклади кожного з цих аспектів.

4. Проаналізуйте вплив ринкової конкуренції на власника природних ресурсів. Зазначте, як конкуренція може вплинути на ціни, якість, інновації та ефективність використання ресурсів.

5. Розгляньте ситуацію, коли з'являються нові учасники на ринку певного природного ресурсу. З'ясуйте, які можуть бути бар'єри входу для них і як вони можуть вплинути на власника ресурсу.

### **Література**

1. Мікроекономіка: підручник /за ред. А.П. Наливайка. Київ.КНЕУ, 2011. 446 с.
2. Наливайко А.П., Прохоров Є.В. Практикум з мікроекономіки до підручника Мікроекономіка. Київ: КНЕУ, 2013. 522 с.
3. Acemoglu D., Laibson D., List J. Microeconomics. London: Pearson, 2019. 514 p.
4. Colander D. Microeconomics. London: McGraw-Hill Education, 2019. 624 p.
5. Frank R.H., Bernanke B.S. Principles of Microeconomics. London: McGraw-Hill Education, 2019. 480 p.

## **Тема 11. Вплив держави на поведінку суб'єктів ринку природних ресурсів**

### **Основні терміни**

Регулювання ринку - дії та політика держави щодо встановлення правил, норм, обмежень та стимулів для регулювання ринку природних ресурсів.

Податкова політика - сукупність законодавчих та регуляторних заходів, спрямованих на збір податків від суб'єктів ринку природних ресурсів з метою контролю та впливу на їхню діяльність.

Субсидії - форма фінансової підтримки, яку держава надає підприємствам, що займаються видобутком, використанням або переробкою природних ресурсів для стимулювання їхньої діяльності.

Ліцензування - процедура, яку здійснює держава для контролю та регулювання діяльності суб'єктів ринку природних ресурсів шляхом видачі ліцензій на їхню діяльність.

Екологічні стандарти - норми та вимоги, встановлені державою, що регулюють вплив суб'єктів ринку природних ресурсів на навколишнє середовище з метою збереження природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки.

Екологічний податок - форма оподаткування, застосована державою для стимулювання зменшення використання природних ресурсів або зменшення негативного впливу на довкілля шляхом надання фінансових стимулів або покарань.

Громадське регулювання - вплив громадськості та громадських організацій на діяльність суб'єктів ринку природних ресурсів через публічну інформацію, моніторинг та протестні акції з метою контролю та забезпечення сталого використання ресурсів.

Ринкова деформація - зміна умов функціонування ринку природних ресурсів через втручання держави, що може призводити до зміни цін, кількості, якості або інших параметрів використання ресурсів.

### Питання для самоперевірки

1. Які основні інструменти регулювання ринку природних ресурсів використовує держава? Наведіть приклади.
2. Які можуть бути наслідки впливу держави на поведінку суб'єктів ринку природних ресурсів? Розгляньте позитивні та негативні аспекти.
3. Які принципи екологічного регулювання можуть бути використані для забезпечення сталого використання природних ресурсів? Наведіть приклади екологічних стандартів.
4. Які можуть бути переваги та недоліки впровадження екологічних податків? Як вони можуть вплинути на діяльність суб'єктів ринку природних ресурсів?
5. Як громадське регулювання може вплинути на ринкову поведінку суб'єктів, що займаються природними ресурсами? Приведіть приклади впливу громадських організацій.

### Тести для самоперевірки

1. Які інструменти використовує держава для регулювання ринку природних ресурсів?
  - а) Податкова політика
  - б) Ліцензування
  - в) Субсидії
  - г) Всі вищезазначені
2. Що таке екологічні стандарти?
  - а) Норми та вимоги, що регулюють вплив суб'єктів ринку природних ресурсів на навколишнє середовище
  - б) Фінансова підтримка, надана підприємствам для збереження природних ресурсів
  - в) Заходи, спрямовані на зменшення використання природних ресурсів
  - г) Всі вищезазначені
3. Що таке громадське регулювання?

- а) Вплив громадськості на діяльність суб'єктів ринку природних ресурсів
- б) Процедура видачі ліцензій на діяльність суб'єктів ринку природних ресурсів
- в) Фінансова підтримка, надана громадським організаціям для збереження природних ресурсів
- г) Зміна умов функціонування ринку природних ресурсів

4. Які можуть бути наслідки впливу держави на поведінку суб'єктів ринку природних ресурсів?

- а) Зміна цін на ресурси
- б) Зміна обсягу використання ресурсів
- в) Зміна ступеня конкуренції на ринку
- г) Всі вищезазначені

5. Що таке ринкова деформація?

- а) Зміна умов функціонування ринку природних ресурсів через втручання держави
- б) Зміна попиту та пропозиції на ринку природних ресурсів
- в) Розподіл ресурсів між суб'єктами ринку
- г) Вплив конкуренції на ціни ресурсів

### **Завдання для самоперевірки**

1. Дослідіть та проаналізуйте регуляторну політику держави щодо використання природних ресурсів в вашій країні. Опишіть основні законодавчі акти та заходи, які приймаються для контролю та регулювання ринку природних ресурсів.

2. Розгляньте приклад конкретного сектора, де держава має суттєвий вплив на поведінку суб'єктів ринку природних ресурсів (наприклад, нафтова або газова промисловість). Дослідіть, як держава регулює цей сектор, включаючи законодавчі акти, контроль за використанням ресурсів та механізми дотримання екологічних стандартів.

3. Вивчіть механізми державного фінансування проектів, пов'язаних з природними ресурсами, наприклад, розвиток відновлювальної енергетики чи

охорону навколишнього середовища. Проаналізуйте, як держава стимулює чи регулює ринкові умови для розвитку таких проектів.

4. Дослідіть приклади інструментів економічного регулювання, що використовуються державою для впливу на поведінку суб'єктів ринку природних ресурсів. Розгляньте такі інструменти, як податки, субсидії, квоти на викиди, системи торгівлі викидами та інші.

5. Визначте переваги та недоліки державного впливу на поведінку суб'єктів ринку природних ресурсів. Проаналізуйте, як ефективно держава впливає на ринок та які можуть бути негативні наслідки такого впливу.

### Література

1. Ачкасов А. Є. Мікроекономіка. Тренінг-курс: навч. посіб. Харків: ХНАМГ, 2017. 248 с.
2. Дружиніна В.В. Мікроекономіка: навч. посіб. Харків: Друкарня Мадрид, 2015. 254 с.
3. Кравченко О.А. Мікроекономіка: теорія і практика: навч. посіб. Одеса: 2014. 255 с.
4. Espinola-Arredondo A., Munoz-Garcia F. Intermediate Microeconomic Theory: Tools and Step-by-Step Examples. The MIT Press, 2020. 505 p. 11. McConnell C.R., Brue S.L. Economics: principles, McGraw-Hill/Irwin, problems, and policies. Boston: 2018. 818 p
5. Інформаційні ресурси у цифровому репозиторії бібліотеки ВНУ імені Лесі Українки. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua>

## **Тема 12 «Розвиток поведінки суб'єктів ринку природних ресурсів та її вплив на поведінку споживача природних ресурсів.»**

### **Основні терміни**

Поведінка суб'єктів ринку - активності та рішення, які здійснюють суб'єкти ринку, такі як виробники, постачальники та інші учасники, у контексті обміну товарами та послугами.

Розвиток поведінки суб'єктів ринку - процес зміни та прогресування поведінкових моделей та стратегій суб'єктів ринку природних ресурсів, що відбувається відповідно до змін у зовнішньому середовищі, технологічних змінах, інноваціях, зміні споживацьких уподобань тощо.

Попит на природні ресурси - кількість товарів або послуг, яку споживачі готові придбати на ринку природних ресурсів за певної ціни та в певний період часу.

Пропозиція природних ресурсів - кількість товарів або послуг, які пропонуються на ринку природних ресурсів в певний період часу за певною ціною.

Вплив поведінки суб'єктів ринку на поведінку споживача - взаємодія та взаємозв'язок між діями суб'єктів ринку та реакцією споживачів на ці дії, що може включати зміни в споживацьких уподобаннях, виборі товарів та послуг, рівні споживання тощо.

Сегментація ринку - розділення ринку на окремі сегменти або групи споживачів залежно від їхніх спільних характеристик, таких як демографічні дані, поведінка, потреби.

Маркетингові стратегії - планування та виконання дій, спрямованих на досягнення мети компанії на ринку природних ресурсів, включаючи вплив на поведінку споживача, розробку продуктів та послуг, ціноутворення, просування та розподіл.

Потреби споживачів - фізіологічні, психологічні та соціальні потреби, які спонукають споживачів придбати та використовувати природні ресурси.



Конкуренція - взаємодія між суб'єктами ринку природних ресурсів з метою досягнення переваги та залучення споживачів, що може включати цінові знижки, поліпшення якості продуктів, рекламу та інші стратегії.

### **Питання для самоперевірки**

1. Як впливає розвиток поведінки суб'єктів ринку природних ресурсів на поведінку споживача природних ресурсів?
2. Які фактори впливають на попит та пропозицію природних ресурсів?
3. Які маркетингові стратегії можуть бути використані для впливу на споживачів природних ресурсів?
4. Як сегментація ринку допомагає підприємствам управляти поведінкою споживачів природних ресурсів?
5. Як держава впливає на поведінку суб'єктів ринку природних ресурсів?
6. Які вимоги та уподобання споживачів впливають на розвиток поведінки суб'єктів ринку природних ресурсів?
7. Які ризики пов'язані з впливом держави на ринок природних ресурсів?
8. Як конкуренція впливає на розвиток поведінки суб'єктів ринку природних ресурсів та споживачів?

### **Тести для самоперевірки**

1. Що означає термін "маркетингові стратегії" в контексті розвитку поведінки суб'єктів ринку природних ресурсів?
  - а) Планування та виконання дій, спрямованих на досягнення мети компанії на ринку природних ресурсів.
  - б) Здатність підприємства або продукту успішно конкурувати на ринку.
  - в) Розділення ринку на окремі сегменти на основі спільних характеристик або потреб.
2. Які фактори можуть впливати на попит та пропозицію природних ресурсів?
  - а) Економічні та правові обмеження, що ускладнюють вхід на ринок.
  - б) Цінова політика та якість продукту.

в) Розподіл ринку на окремі сегменти.

3. Які ризики пов'язані з впливом держави на ринок природних ресурсів?

а) Монополізація ринку та обмеження конкуренції.

б) Зростання вартості виробництва та зниження якості продукту.

в) Зміни вимог та уподобань споживачів.

4. Як конкуренція впливає на розвиток поведінки суб'єктів ринку природних ресурсів та споживачів?

а) Заохочує підприємства до поліпшення якості продукту та зниження ціни.

б) Обмежує вхід нових компаній на ринок та зменшує вибір споживачів.

в) Забезпечує рівномірний розподіл природних ресурсів.

5. Як вимоги та уподобання споживачів впливають на розвиток поведінки суб'єктів ринку природних ресурсів?

а) Спонукають підприємства до диференціації продукту та поліпшення сервісу.

б) Обмежують вибір споживачів та збільшують контроль держави над ринком.

в) Забезпечують розподіл ринку на окремі сегменти.

### **Завдання для самоперевірки**

1. Здійсніть аналіз впливу інновацій на ринок природних ресурсів. Обговоріть, як інновації впливають на конкурентоспроможність суб'єктів ринку та споживачів.

2. Розгляньте вплив екологічних факторів на поведінку суб'єктів ринку природних ресурсів. Обговоріть, як екологічні чинники впливають на стратегії підприємств та вибір споживачів.

3. Проаналізуйте роль урядових політик та регулювань у впливі на ринок природних ресурсів. Обговоріть, як урядові дії можуть сприяти або обмежувати розвиток суб'єктів ринку та впливати на споживачів.

4. Поясніть концепцію сталого розвитку та її вплив на ринок природних ресурсів. Розгляньте, як сталість враховується в стратегіях суб'єктів ринку та як вона впливає на споживачів.

5. Дослідіть роль маркетингу у розвитку поведінки суб'єктів ринку природних ресурсів та впливі на споживачів. Обговоріть, як маркетингові стратегії використовуються для залучення, утримання та задоволення потреб споживачів.

### Література

1. Аналітична економія: макроекономіка і мікроекономіка: навч. посіб.: у 2 кн. / за ред. С. Панчишина. Кн. 2: Мікроекономіка. Київ: Знання, 2013. 437с.
2. Ачкасов А. Є. Мікроекономіка. Тренінг-курс: навч. посіб. Харків: ХНАМГ, 2017. 248 с.
3. Мікроекономіка: підручник / за ред. А.П. Наливайка. Київ: КНЕУ, 2011. 446 с.
4. Наливайко А.П., Прохоров Є.В. Практикум з мікроекономіки до підручника Мікроекономіка. Київ: КНЕУ, 2013. 522 с.

### Питання самостійної роботи для поточного та підсумкового оцінювання

1. Які принципи та методи дослідження використовуються в мікроекономічному аналізі поведінки суб'єктів ринку природних ресурсів?
2. Що означає маржиналізм у теорії поведінки споживача природних ресурсів? Як маржиналізм впливає на прийняття рішень споживачами щодо використання ресурсів?
3. Які показники ринку природних ресурсів та які методи їх аналізу застосовуються на мікрорівні?
4. Яка мікроекономічна модель ринку природних ресурсів і які фактори впливають на попит та пропозицію цих ресурсів?
5. Які стратегії поведінки суб'єктів ринку природних ресурсів та які контракти застосовуються? Як ці стратегії впливають на ринок та поведінку споживачів?
6. Як проводиться аналіз поведінки споживача природних ресурсів на ринку? Які фактори впливають на вибір споживачами ресурсів?

7. Які особливості аналізу поведінки суб'єктів ринку природних ресурсів в ідеальних ринкових структурах?

8. Які особливості аналізу поведінки суб'єктів ринку природних ресурсів в реальних ринкових структурах? Як рівень конкуренції впливає на поведінку суб'єктів ринку?

9. Яка роль власника природних ресурсів на ринку ресурсів? Як власник впливає на ціни, обсяги та умови використання ресурсів?

10. Як держава впливає на поведінку суб'єктів ринку природних ресурсів? Які політики та регулювання застосовуються і який їх вплив на ринок та споживачів?

11. Як розвиток поведінки суб'єктів ринку природних ресурсів впливає на поведінку споживачів цих ресурсів? Як змінюється попит та споживання природних ресурсів в контексті змін на ринку?

12. Виконайте роботу над цими питаннями, дослідіть тему та надайте відповіді згідно своїх знань і розуміння.

13. Які основні принципи лежать в основі мікроекономічного аналізу поведінки суб'єктів ринку природних ресурсів? Поясніть кожен принцип.

14. Що таке маржиналізм у теорії поведінки споживача природних ресурсів? Як маржинальна користь і маржинальні витрати впливають на прийняття рішень споживачами?

15. Які основні показники ринку природних ресурсів та методи їх аналізу на мікрорівні? Поясніть кожен показник та метод.

16. Які фактори впливають на попит і пропозицію природних ресурсів на ринку? Поясніть залежність між цими факторами та цінами ресурсів.

17. Які особливості стратегій поведінки суб'єктів ринку природних ресурсів і як вони впливають на ринок? Розгляньте різні види контрактів, які застосовуються на ринку ресурсів.

18. Як проводиться аналіз поведінки споживачів природних ресурсів на ринку? Які фактори впливають на їхні вибори та рішення щодо споживання ресурсів?

19. Які особливості аналізу поведінки суб'єктів ринку природних ресурсів в ідеальних ринкових структурах? Поясніть взаємозв'язок між конкуренцією та поведінкою суб'єктів ринку.

20. Що таке декомпозиція і як вона застосовується до аналізу власника природних ресурсів на ринку ресурсів?

21. . Що таке крива безплатної енергії і яке її значення для аналізу поведінки споживача?

22. Як раціональність споживача впливає на його вибір ресурсів і споживання?

23. Які стратегії можуть бути використані для стимулювання спожив

## Рекомендована література та інтернет-ресурси

### *Основна література*

1. Аналітична економія: макроекономіка і мікроекономіка: навч. посіб.: у 2 кн. / за ред. С. Панчишина. Кн. 2: Мікроекономіка. Київ: Знання, 2013. 437 с.
2. Будаговська С., Кілієвич О., Луїна І. Мікроекономіка і макроекономіка: підручник. К. Основи, 2003. 518 с.
3. Мікроекономіка: підручник / за ред. В.Д. Базилевича. К.: Знання, 2008. 679 с.
4. Мікроекономіка: навчальний посібник / за ред. В.В. Козюка та ін. Тернопіль: ТНЕУ, 2011. 496 с.
5. Мікроекономіка: підручник / за ред. А.П. Наливайка. Київ: КНЕУ, 2011. 446 с.
6. Наливайко А.П., Прохоров Є.В. Практикум з мікроекономіки до підручника Мікроекономіка. Київ: КНЕУ, 2013. 522 с.
7. Піндайк Р.С., Рубінфелд Д.Л. Мікроекономіка. Київ: Основи, 1996. 646 с.
8. Acemoglu D., Laibson D., List J. Microeconomics. London: Pearson, 2019. 514 p.
9. Colander D. Microeconomics. London: McGraw-Hill Education, 2019. 624 p.
10. Frank R.H., Bernanke B.S. Principles of Microeconomics. London: McGraw-Hill Education, 2019. 480 p.

### *Додаткова література*

1. Ачкасов А. Є. Мікроекономіка. Тренінг-курс: навч. посіб. Харків: ХНАМГ, 2017. 248 с.
2. Бєсєдіна Г. Є. Мікроекономіка: практикум. Харків, 2013. 99 с.
3. Дружиніна В.В. Мікроекономіка: навч. посіб. Харків: Друкарня Мадрид, 2015. 254 с.
4. Економічна теорія: практикум (тести і задачі): навч. посіб. / за ред. О. Ватаманюка. Львів: Інтеллект-Захід, 2010. 374 с.
5. Кравченко О.А. Мікроекономіка: теорія і практика: навч. посіб. Одеса: Астропринт, 2014. 255 с.
6. Оверченко В.І., Мажак З.М., Софій М.І. Мікроекономіка: навч. посіб. Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2015. 348 с.
7. Петрушенко Ю.М., Дудкін О.В., Костюченко Н.М. Мікроекономіка: конспект лекцій. Суми, 2013. 206 с.
8. Семюелсон П.А., Нордгауз В.Д. Мікроекономіка. Київ: Основи, 1998. 676 с.
9. Хмель С.М. Мікроекономіка: задачі, вправи, тести: навч. посіб. Харків: ХАІ, 2016. 59 с.

10. Espinola-Arredondo A., Munoz-Garcia F. Intermediate Microeconomic Theory: Tools and Step-by-Step Examples. The MIT Press, 2020. 505 p.

11. McConnell C.R., Brue S.L. Economics: principles, problems, and policies. Boston: McGraw-Hill/Irwin, 2018. 818 p

*Інформаційні ресурси*

1. Бібліотека ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>

2. Бібліотека ім. В.Г. Короленко. URL: <http://korolenko.kharkov.com/>

3. Студентська електронна бібліотека URL: <http://www.lib.ua-ru.net/>

4. Нормативно-правова база України URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/>

5. Державний служба статистики URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

6. Інформаційні ресурси у цифровому репозиторії бібліотеки ВНУ імені Лесі Українки.  
URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua>

7. Кабінет Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua/>.

**Навчально-методичне видання**

**Сур'як Алла Володимирівна**

**Мікроекономічний аналіз ринку природних ресурсів** *Методичні  
рекомендації*

*Друкується в авторській редакції*

Підписано до друку 01.95.2023. формат 60x84x16

Ум.друк.арк.6,25. Зам. №96. Тираж 50

Папір офсетний. Гарнітура Times. Друк офсетний

Друк КП ІА «Волиньенергософт», .43021, м. Луцьк, вул. Винниченка,63

Свідоцтво Держкомінформу України ВЛн №31 від 04.02.2004 р.